

مناسب سازی فضای شهری برای کودکان

با تأکید بر عوامل کیفی غیر کالبدی

فاطمه زارعی

کارشناس ارشد شهرسازی، دانشجو دکتری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین، عضو هیئت مدیره انجمن شهرسازی و معماری ایران

سید آهنی

کارشناس ارشد شهرسازی گرایش برنامه ریزی شهری، دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه بین المللی امام خمینی قزوین

شهرزاد آینه چلی

کارشناس ارشد مرمت بنا و بافت های تاریخی، دانشکده آزاد اسلامی تهران

سرشناسه: زارعی، فاطمه
عنوان قرارداد: مناسب‌سازی فضای شهری برای کودکان با تاکید بر عوامل کیفی غیر کالبدی/ فاطمه
زارعی، سمیه آهنی، شهرزاد آینه‌چی.
مشخصات نشر: تهران: انتشارات آبتین قلم، ۱۳۹۳

مشخصات ظاهری: ۱۵۲ ص.
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۲۱-۱۵-۳
وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
موضوع: فضاهای عمومی -- طرح و ساختمان
موضوع: زنان -- ایران -- ری
شماره افزودنی: سمیه
شماره افزودنی: آینه‌چی، شهرزاد
رده‌بندی شنگر: ۱۳۰۶/۱۴۰۶ HT
رده‌بندی دیویی: ۳۰۷.۲۱۶
شماره کتابشناسی ملی: ۳۴۰۰۵

ناشر: آبتین قلم

حروفچینی: آبتین قلم
چاپ اول: بهار ۱۳۹۳
شمارگان: ۱۰۰۰
بها: ۹۰۰۰ تومان
چاپ و صحافی: علمیه
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۷۲۱-۱۵-۳

حق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

تلفن: ۰۹۱۲۱۹۴۱۳۷۲ شهلا حسینی

فهرست مطالب کتاب

پیشگفتار	۱۳
فصل اول: طرح پژوهش	۱۷
۱-۱- مقدمه	۱۸
۱-۲- طرح پژوهش	۳۳
۱-۳- سیمیه پژوهش	۳۵
۱-۴- روش و سؤالات پژوهش	۳۹
فصل دوم: چهارچوب نظری پژوهش	۳۱
۲-۱- مفاهیم پایه و مبانی نظری تحقیق	۳۲
۲-۱-۱- فضا	۳۲
۲-۱-۲- فضای شهری	۳۲
۲-۱-۳- فضای عمومی	۳۳
۲-۱-۴- کیفیت محیط شهری	۳۴
۲-۲- ویژگی‌های فضای باز عمومی مرفق از بعد برنامه‌ریزی شهری	۳۸
۲-۲-۱- دسترسی و به هم پیوستگی	۴۰
۲-۲-۲- استفاده و فعالیت‌ها	۴۱
۲-۲-۳- آسایش و منظر	۴۱

۴۱	۲-۱-۵-۴- اجتماعی بودن
۴۱	۲-۱-۷- اهمیت و نقش فضای عمومی در برنامه شهرسازی
۴۲	۲-۱-۷- شناخت کودک
۴۳	۲-۱-۸- حقوق کودک
۴۴	۲-۱-۹- امنیت کودک
۴۴	۲-۱-۱۰- محیط طبیعی و کودک
۴۵	۲-۱-۱۱- کودک و اجتماع
۴۷	۱-۱-۱- کودک و مشارکت اجتماعی
۴۸	۲-۱-۱- یک رم و کودک
۴۸	۲-۱-۴- کودک و تأثیرپذیری از محیط
۵۲	۲-۱-۱۵- کودک و جمعیت در شهر
۵۴	۲-۱-۱۶- فضای مناسب برای کودک
۵۴	۲-۱-۱۶-۱- دسترسی و تأثیرپذیری فضاهای محله
۵۴	۲-۱-۱۶-۲- آسایش و ایمنی
۵۵	۲-۱-۱۶-۳- خلاقیت فضا
۵۶	۲-۱-۱۶-۴- جذابیت
۵۷	۲-۱-۱۶-۵- مقیاس
۵۸	۲-۱-۱۶-۶- مشارکت
۵۹	۲-۱-۱۶-۷- بازی
۶۰	۲-۱-۱۶-۸- دسترسی
۶۱	۲-۱-۱۶-۹- خوانایی
۶۱	۲-۱-۱۶-۱۰- نور
۶۱	۲-۱-۱۶-۱۱- رنگ‌ها
۶۲	۲-۱-۱۶-۱۲- ارتباط با طبیعت
۶۲	۲-۱-۱۶-۱۳- عناصر شاخص

۱-۱-۱۶-۱-۴	 عدالت	۶۳
۱-۱-۱۶-۱-۵	 کاربری	۶۵
۱-۱-۱۶-۱-۶	 ارتباطات اجتماعی	۶۴
۱-۱-۱۶-۱-۷	 امنیت کودک و پیوستگی کابندی معابر	۶۵
۱-۱-۱۶-۱-۸	 کودک و بازی	۶۵
۱-۱-۱۶-۱-۹	 اصول طراحی فضایی بازی برای کودکان	۶۸
۱-۱-۱۶-۱-۱۰	 نکات کلیدی طراحی فضایی بازی	۷۳
۱-۱-۱۶-۱-۱۱	 شهرسازی و شهرسازی	۸۰
۱-۱-۱۶-۱-۱۲	 چهارچوب نظری تحقیق	۸۰
۱-۱-۱۶-۱-۱۳	 روش تحقیق	۸۶
۱-۱-۱۶-۱-۱۴	 فصل سوم: تجربیات ایران در زمینه	۸۷
۱-۱-۱۶-۱-۱۵	 تجربیات ایران و جهان	۸۸
۱-۱-۱۶-۱-۱۶	 ویرف، خیابان و زندگی	۹۰
۱-۱-۱۶-۱-۱۷	 زمین‌های بازی محله	۹۰
۱-۱-۱۶-۱-۱۸	 دنور	۹۱
۱-۱-۱۶-۱-۱۹	 اصول شهرهای دوستدار کودک و پیوستگی یافتن در شهرها	۹۳
۱-۱-۱۶-۱-۲۰	 تجارب ایران	۹۶
۱-۱-۱۶-۱-۲۱	 شبکه دوستدار کودک	۹۷
۱-۱-۱۶-۱-۲۲	 بیم	۹۷
۱-۱-۱۶-۱-۲۳	 اوز	۹۸
۱-۱-۱۶-۱-۲۴	 تهران	۹۸
۱-۱-۱۶-۱-۲۵	 برنامه‌های شهرداری تهران در شهر دوستدار کودک	۹۸
۱-۱-۱۶-۱-۲۶	 اجرای طرح محله دوستدار کودک در محله دروازه غاز در منطقه ۱۲	۱۰۴

۷-۲-۳- کاندیداهای شهر دوستدار کودک در ایران ۱۰۶

۱-۷-۲-۳- چالوس ۱۰۷

۲-۷-۲-۳- نمونه های جانبی دیگر در ایران ۱۰۸

فصل چهارم: یافته های محدوده مورد پژوهش ۱۱۳

۱-۴- محدوده مورد پژوهش ۱۱۴

۱-۱-۴- چک لیست مشاهده (استفاده و فعالیت در فضا (نقشه برداری از

الگوهای رفتاری) ۱۱۵

۲-۴-۱- لیست مشاهده (مشاهده مستقیم) ۱۱۶

۴-۱-۲- چک لیست مشاهده (تحلیل نقاشی کودکان) ۱۱۹

۲-۴-۲- تحلیل و تفسیر اوراق قالب جدول SWOT ۱۲۴

۳-۴- تجزیه و تحلیل پرسشنامه ها ۱۲۶

فصل پنجم: جمع بندی و تدوین ضوابط ۱۲۹

۵- جمع بندی ۱۳۰

۱-۵- تدوین پیشنهادها و ضوابط ارتقاء کیفیت محیط های فضای شهری با تاکید بر

نیاز کودکان ۱۳۱

۱-۱-۵- راهبردها، سیاست ها و اصول ۱۳۱

۱-۱-۵-۱- اصل ۱: ارتقاء ویژگی های غیرفیزیکی ۱۳۱

فهرست منابع ۱۳۹

نیازهای متفاوت و میزان آسیب پذیری آنان و نیز تماس مستقیم کودکان با مشکلات و معضلات بافت به واسطه ارتباط با خانواده و خود محدوده مورد مطالعه بدل می‌کند که به نوبه خود منجر به نهادینه سازی روند نوسازی می‌شود. مشارکت کودکان در تصمیماتی که زندگی آنها را تحت تاثیر قرار می‌دهد نه تنها به عنوان یک حق برای آنها شناخته می‌شود، بلکه به عنوان یک راهبرد کلیدی در انم‌سازی کودکان برای اصلاح رابطه این قشر با بزرگسالان، این تسبیح بخشیدن به سایر حقوقشان و تبدیل شدن به یک شهروند فعال مدنظر است.

فضاهای شهری باید برای کودکان نقش استادی را داشته باشد که به وی تجربیات چگونه زیستن، یادگیری از فضا، شراکت در زندگی اجتماعی به عنوان شخصیت‌های فعال، تمرین‌های جامعه، تمایل به مساعدت‌های اجتماعی، تفریح و لذت و... از زندگی را داشته باشد و این فضاها باید به گونه ای مناسب سبب شوند که سبب رشد و خلاقیت کودکان و استفاده مناسب از انرژی‌های درونی آنها شود و در کنار این موارد احساس احترام به کودک و پذیرش مسئولیت‌های متفاوت داده شود جامعه‌ای که به کودکان خود بی

توجه است به طور کلی نسبت به آینده خود بی تفاوت است و از نظر اجتماعی متزلزل است.

این تکنگاشت در قالب پژوهش جهت ارتقای عوامل کیفی غیرکالبدی فضای شهری در شهر سنندج از ۵ فصل تشکیل شده است. در فصل اول به بررسی مقدمات و سوالات تحقیق، در فصل دوم به بررسی مفاهیم پایه، مبانی نظری، چهارچوب نظری و مدل تحلیلی پژوهش پرداخته شده است. در فصل سوم تجربیات ایران و جهان در زمینه کودکان و فضای شهری بررسی شده است. در فصل چهارم به بررسی عدم پژوهش و تحلیلی دیدگاههای کودکان با استفاده از مطالعات میدانی و کتابخانه‌ای و پرسش‌نامه پرداخته شده است. و در نهایت در فصل پنجم با استفاده از مدل تحلیلی پژوهش به ارزیابی راهبردها، راهکارها و سیاستهای اجرایی جهت ارتقای عوامل کیفی غیرکالبدی فضای شهری پرداخته شده است. بنابراین ذکر است که جهت تدوین این تکنگاشت مدت یک سال از وقت هزینه شده است. و با توجه به نبود امکانات و عدم حمایت‌های مناسب ارگان‌های مربوطه جهت جمع‌آوری اطلاعات با مشکلات زیادی مواجه شدیم. اما بر خود لازم می‌دانیم که خداوند مهربان را شاکر باشیم و همچنین از کودکان و دانش‌آموزان مدارس دانشور، آزادگان

و امیدگرانی و اهالی محله قلعه چهارلان سندج صمیمانه تشکر کنیم. امید است که این تک نگاشت راهی باشد جهت ادامه مطالعات بعدی و تعمق و تفکر بیشتر سازمانها و ارگانهای مرتبط با کودکان و فضاهای شهری علی الخصوص در شهر سندج جهت حمایت محققین و حل مشکلات کودکان در این فضاها. بی شک این تک نگاشت دارای کاستی ها و لغزش هایی است. لذا ز تمام خوانندگان و صاحب نظران ارجمند تقاضا نمودیم انتقادات و پیشنهادات خود را به آدرس seiran.zarei@yahoo.com میل فرمایند.

فاطمه زارعی (ارشد شهرسازی گرایش برنامه ریزی شهری)
سمیه آهنی (کارشناس ارشد شهرسازی گرایش برنامه ریزی شهری و منطقه ای)
شهرزاد آینه چی (کارشناس ارشد مرمت بنا و بافت های تاریخی)